

SYLABUS
DOTYCZY CYKLU KSZTAŁCENIA 2019-2025
(skrajne daty)

1. PODSTAWOWE INFORMACJE O PRZEDMIOCIE/MODULE

Nazwa przedmiotu/ modułu	Psychosomatyka i somatopsychologia
Kod przedmiotu/ modułu*	Fak
Wydział (nazwa jednostki prowadzącej kierunek)	Kolegium Nauk Medycznych, Uniwersytet Rzeszowski
Nazwa jednostki realizującej przedmiot	Kolegium Nauk Medycznych, Uniwersytet Rzeszowski
Kierunek studiów	Lekarski
Poziom kształcenia	Jednolite studia magisterskie
Profil	Ogólnoakademicki
Forma studiów	Stacjonarne i niestacjonarne
Rok i semestr studiów	Rok III semestr VI
Rodzaj przedmiotu	Fakultetywny
Język wykładowy	polski
Koordinator	Dr Joanna Hałaj
Imię i nazwisko osoby prowadzącej / osób prowadzących	Dr Joanna Hałaj

* - zgodnie z ustaleniami na Wydziale

1.1. Formy zajęć dydaktycznych, wymiar godzin i punktów ECTS

Semestr (nr)	Wykł.	Ćw.	Konw.	Lab.	Sem.	ZP	Prakt.	Inne (jakie?)	Liczba pkt ECTS
VI					25				1

1.2. Sposób realizacji zajęć

zajęcia w formie tradycyjnej

zajęcia realizowane z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość

1.3 Forma zaliczenia przedmiotu /modułu (z toku) (egzamin, zaliczenie z oceną, zaliczenie bez oceny)

zaliczenie z oceną

2. WYMAGANIA WSTĘPNE

Znajomość podstawowej terminologii psychologicznej oraz wiedza z zakresu: biologiczne podstawy zachowań, emocje i motywacja oraz procesy poznawcze.

3. CELE, EFEKTY KSZTAŁCENIA, TREŚCI PROGRAMOWE I STOSOWANE METODY DYDAKTYCZNE

3.1 Cele przedmiotu/modułu

C ₁	•Dostarczenie usystematyzowanej wiedzy z zakresu definiowania zdrowia, koncepcji wyjaśniających mechanizmy funkcjonowania psychicznego człowieka oraz jego związków ze zdrowiem somatycznym (w tym czynniki mózgowie), a także stosowanych metod oddziaływań w celu promowania zdrowia i zapobiegania chorobom.
C ₂	•Wskazanie związków psychologii klinicznej (w tym zdrowia) z innymi dyscyplinami wiedzy oraz teoretycznymi i stosowanymi dziedzinami psychologii, w tym uwrażliwienie na wielowymiarowość ludzkiego funkcjonowania.
C ₃	Zdobycie umiejętności korzystnego wpływania na stan psychiczny pacjenta, szczególnie pacjenta w stresie lub cierpiącego z powodu zaburzeń psychosomatycznych

3.2 Efekty kształcenia dla przedmiotu/ modułu (wypełnia koordynator)

EK (efekt kształcenia)	Treść efektu kształcenia zdefiniowanego dla przedmiotu (modułu)	Odniesienie do efektów kierunkowych (KEK)
EK_01	Student zna aktualny stan wiedzy na temat społecznego wymiaru zdrowia i choroby, wpływu środowiska społecznego (rodziny, sieci relacji społecznych) i nierówności społecznych na stan zdrowia oraz społeczno-kulturowych różnic i roli stresu społecznego w zachowaniach zdrowotnych i autodestrukcyjnych;	D.W1.
EK_02	rozumie znaczenie komunikacji werbalnej i niewerbalnej w procesie komunikowania się z pacjentami oraz pojęcie zaufania w interakcji z pacjentem;	D.W4.
EK_03	rozumie psychospołeczne konsekwencje hospitalizacji i choroby przewlekłej;	D.W5
EK_04	znaczenie komunikacji werbalnej i niewerbalnej w procesie komunikowania się z pacjentem oraz pojęcie zaufania w interakcji z pacjentem;	D.W6
EK_05	Podstawowe psychologiczne mechanizmy funkcjonowania człowieka w zdrowiu i w chorobie;	D.W7
EK_06	Rolę rodziny pacjenta w procesie leczenia;	D.W8
EK_07	Rolę stresu w etiopatogenezie i przebiegu chorób oraz mechanizmy radzenia sobie ze stresem;	D.W10.
EK_08	zasady promocji zdrowia, jej zadania i główne kierunki działania, ze szczególnym uwzględnieniem znajomości roli elementów zdrowego stylu życia;	D.W14

3.3 Treści programowe (wypełnia koordynator)

A. Problematyka ćwiczeń audytoryjnych, konwersatoryjnych, laboratoryjnych, zajęć praktycznych

Treści merytoryczne	
TP1	<p>Wprowadzenie do problematyki zdrowia psychicznego:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Prekursorzy klinicznej psychologii zdrowia: medycyna psychosomatyczna, psychologia medyczna 2. Zdrowie psychiczne a zaburzenie psychiczne. 3. Kryteria zdrowia psychicznego. 4. Norma a patologia: koncepcje normalności. 5. Związki psychologii z innymi dziedzinami zajmującymi się zdrowiem psychicznym. 6. Czy można być zdrowym w niezdrowych miejscach? – eksperyment Davida Rosenhana.
TP2	<p>Sytuacja psychologiczna człowieka chorego:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Poznawcze i emocjonalne reakcje na chorobę 2. Praktyczne aspekty radzenia sobie w sytuacjach utraty zdrowia 3. Rola psychologa w leczeniu osób chorych somatycznie 4. Przystosowanie się do doświadczenia choroby. 5. Czynniki psychologiczne w przebiegu choroby. 6. Zdrowie człowieka jako biologiczne ucieleśnienie dobrostanu.
TP3	<p>Proces adaptacji do przewlekłej choroby somatycznej oraz do niepełnosprawności</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Percepcja symptomów i szukanie pomocy. 2. Trudności w przyjęciu diagnozy choroby przewlekłej 3. Proces adaptacji do choroby przewlekłej i niepełnosprawności
TP4	<p>Psychologiczne problemy w wybranych jednostkach chorobowych, na przykład:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Cukrzyca 2. Choroby układu krążenia 3. Choroby nowotworowe 4. Choroby zakaźne 5. Opieka paliatywna. <p>Zaburzenia psychiczne w chorobach somatycznych:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Najczęstsze zaburzenia w chorobach somatycznych (przykłady dotyczące choroby nowotworowej, dysfunkcji UH, astmy, chorób układu krążenia i cukrzycy). 2. Konsekwencje nieleczenia zaburzeń w chorobach somatycznych. 3. Problemy diagnostyczne (czynniki ryzyka, przykłady narzędzi przesiewowych). 4. Zasady postępowania w leczeniu zaburzeń u pacjentów chorych somatycznie.
TP5	<p>Udział czynników psychologicznych w powstawaniu i przebiegu chorób somatycznych:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Uwarunkowania sytuacyjne – rola stresu: 2. Uwarunkowania osobowościowe: <ul style="list-style-type: none"> - zależność typu osobowości jako predyspozycja do określonych chorób; - zależność typu: konstelacja określonych cech osobowości jako predyspozycja do zachowania w ogóle. - zależność typu interakcyjnego: osobowość x czynniki sytuacyjne, pośrednicząca rola zachowań zdrowotnych. 3. Spojrzenie salutogenetyczne: osobowość „predysponująca” do zdrowia? 4. Radzenie sobie ze stresem. 5. Rola emocji pozytywnych w sytuacji przewlekłego stresu. <p>Temat dodatkowy 1: Pomiar radzenia sobie ze stresem (Kwestionariusz CISS, COPE)</p>

<p>TP6</p> <p>Psychologiczne problemy chorego somatycznie:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Sposoby wpływu choroby somatycznej na stan psychiczny i zachowania chorego. 2. Poznawcze i emocjonalne odzwierciedlenie choroby: <ul style="list-style-type: none"> - obraz własnej choroby i bilans choroby, zjawisko wtórnych zysków z choroby; - emocje towarzyszące chorobie, ich ekspresja i dynamika.   3. Radzenie sobie z chorobą jako sytuacją stresującą: <ul style="list-style-type: none"> - radzenie sobie ukierunkowane na cele emocjonalne (reakcja zaprzeczania chorobie, teoria adaptacji poznawczej S. Taylor) - radzenie sobie ukierunkowane na cele zdrowotne (formy instrumentalnego radzenia sobie z chorobą, motywacyjna rola emocji)
<p>TP7</p> <p>Psychologiczne aspekty bólu i zmęczenia w chorobach somatycznych:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ograniczenia biomedycznego podejścia do bólu i zmęczenia 2. Ból i zmęczenie jako doświadczenia wielowymiarowe. Narzędzia pomiaru. 3. Psychologiczne metody leczenia bólu i zmęczenia.

3.4 Metody dydaktyczne

Seminaria : prezentacja multimedialna, pogadanka, wykład konwersatoryjny, studium przypadku.

4. METODY I KRYTERIA OCENY

4.1 Sposoby weryfikacji efektów kształcenia

Symbol efektu	Metody oceny efektów kształcenia (np.: kolokwium, egzamin ustny, egzamin pisemny, projekt, sprawozdanie, obserwacja w trakcie zajęć)	Forma zajęć dydaktycznych (w, ćw, ...)
EK_01	TEST	SEM.
EK_02	TEST	Sem.
EK_03	TEST	Sem.
EK_04	TEST	Sem.
EK_05	TEST	Sem.
EK_06	TEST	Sem.
EK_07	TEST	Sem.
EK_08	TEST	Sem.

4.2 Warunki zaliczenia przedmiotu (kryteria oceniania)

<p>Warunki zaliczenia:</p> <p>Praca pisemna – studium przypadku 72 pkt</p>
--

Obecność na zajęciach 21 pkt Aktywność 7 pkt

Obecność na zajęciach jest obowiązkowa. Możliwa jedna nieobecność. Wszystkie pozostałe absencje należy usprawiedliwić oraz odrobić w wyznaczony przez prowadzącego sposób oraz w określonym przez niego terminie.

Studenci, którym przyznano IOS, są zobowiązani do ustalenia warunków zaliczenia przedmiotu z prowadzącym zajęcia (najpóźniej na drugich zajęciach).

W celu zaliczenia przedmiotu należy osiągnąć od 60 punktów do 100 punktów, przy czym w odniesieniu do ocen przedstawia się to w następujący sposób:

Bardzo dobra (5.0)	OD 100 PUNKTÓW DO 92 PUNKTÓW
Dobra plus (4.5)	OD 91 PUNKTÓW DO 84 PUNKTÓW
Dobra (4.0)	OD 83 PUNKTÓW DO 76 PUNKTÓW
Dostateczna plus (3.5)	OD 75 PUNKTÓW DO 68 PUNKTÓW
Dostateczna (3.0)	OD 67 PUNKTÓW DO 60 PUNKTÓW
NIEDOSTATECZNA (2.0)	PONIŻEJ 60 PUNKTÓW

5. CAŁKOWITY NAKŁAD PRACY STUDENTA POTRZEBNY DO OSIĄGNIĘCIA ZAŁOŻONYCH EFEKTÓW W GODZINACH ORAZ PUNKTACH ECTS

Forma aktywności	Średnia liczba godzin na zrealizowanie aktywności
Godziny kontaktowe wynikające z planu studiów	25
Inne z udziałem nauczyciela (udział w konsultacjach, egzaminie)	1
Godziny niekontaktowe – praca własna studenta (przygotowanie do zajęć, egzaminu, napisanie referatu itp.)	4
SUMA GODZIN	30
SUMARYCZNA LICZBA PUNKTÓW ECTS	1

* Należy uwzględnić, że 1 pkt ECTS odpowiada 25-30 godzin całkowitego nakładu pracy studenta.

6. PRAKTYKI ZAWODOWE W RAMACH PRZEDMIOTU/ MODUŁU

wymiar godzinowy	Nie dotyczy
zasady i formy odbywania praktyk	Nie dotyczy

7. LITERATURA

Literatura podstawowa:

1. Heszen I., Sęk H. (2012). Psychologia zdrowia. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN (rozdziały: 1, 2, 6,7, 8, 9, 12, 13, 15).
2. Heszen, I. (2008). Kliniczna psychologia zdrowia. W: H. Sęk (red.). Psychologia kliniczna. Tom2 (s. 222-243). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
3. Morrison, J. (2002). Kiedy objawy psychiczne maskują choroby ciała. Gdańsk: GWP (s. 15-53).

Literatura uzupełniająca:

1. Trzcieniecka-Green, A. (2006). Psychologia. Podręcznik dla studentów kierunków medycznych. Kraków: Universitas, 2006 (s. 329-358)
2. Sęk H. (2008). Pojęcia normy, normalności i zdrowia. W: Sęk H. (red.): Psychologia kliniczna. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
3. Zabłocka-Żytka, L., Sokołowska, E. (2016). Pomoc psychologiczna chorym somatycznie. Warszawa: Difin (s. 89-140)
4. Heszen, I., Sęk, H. (2008). Zdrowie i stres. W: J. Strelau, D. Doliński (red.): Psychologia. Podręcznik akademicki. Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.
5. *Bętkowska-Korpała, B., Gierowski, J.K. (red.) (2007). Psychologia lekarska w leczeniu chorych somatycznie.*
6. *Bishop, G. D. (2000). Psychologia zdrowia. Wrocław: Astrum.*
7. *Gabryelewicz, T., Barczak, A., Barcikowska, M. (2018). Otępienie w praktyce. Poznań: Termedia.*
8. *Heszen, I. (2013). Psychologia stresu. Korzystne i niekorzystne skutki stresu życiowego. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.*
9. *Heszen-Niejodek, I. (2000). Psychologiczne problemy chorych somatycznie (s. 513-531). W: J.*
10. *Salmon, P. (2002). Psychologia w medycynie wspomaga współpracę z pacjentem i proces leczenia. Gdańsk: GWP.*
11. *Rymaszewska, J., Dudek, D. (2009). Zaburzenia psychiczne w chorobach somatycznych: Praktyczne wskazówki diagnostyczne i terapeutyczne. Gdańsk: Via Medica*

12. *Talarowska, M., Gatecki, P., (2013). Zaburzenia funkcji poznawczych w wybranych chorobach somatycznych. Wrocław: Continuo.*
13. *Wrześniewski, K. (2000). Psychologiczne uwarunkowania powstawania i rozwoju chorób somatycznych (s. 493-512). W: J. Strelau (red.): Psychologia. Podręcznik akademicki: Tom III. Gdańsk: GWP.*
14. *Wrześniewski, K. i Włodarczyk, D. (2004). Choroba niedokrwienna serca. Psychologiczne aspekty leczenia i zapobiegania. Gdańsk: GWP (s. 43-63)*
15. *de Walden-Gatuszko (2011). Psychoonkologia w praktyce klinicznej. Warszawa: PZWL*

Akceptacja Kierownika Jednostki lub osoby upoważnionej